MATERYJAŁY
DO FAUNY WIJÓW
GALICYI ZACHODNIÉJ

z r. 1878—1882.

PODAŁ

JUSTYN KARLIŃSKI,
Doktorand medycyny.

Osobne odbicie z XVII tomu Sprawozdań Komisyi fizyjogr., Akad. Umiej.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
pod zarządem Ignacego Stelcla
1883.

Jaśnie

Wielmożnemu Panu

Dr. K. Estreicherowi-Rozbierskiemu

Dyrektorowi Biblioteki Jagiellońskiej

Członkowi Akademii Jagiellońskiej

Kawalerowi orderu Żelaznej Korony

etc. etc.

[illegible] się

w dowód uszanowania

i poważania

ofiarowuje

autor.

MATERYJAŁY

do fauny wijów Galicyi zachodniéj

z r. 1878—1882.

PODAŁ

JUSTYN KARLIŃSKI
Doktorand medycyny.

Szczupłe posiadamy dotychczas wiadomości o poszczególnych gatunkach wijów krajowych. W rozprawie méj poprzedniéj wymieniłem wszystko, co dotychczas w literaturze zoologicznéj polskiéj o tatrzańskich gatunkach znaleść można było. [1]) Obecnie niewiele dodać mi wypada. Prócz wspomnionych tamże wiadomości przez Prof. Dra Nowickiego podanych, posiadamy krótkie zestawienie gatunków krajowych, podane przez Prof. Wajgla, oraz takież przez Prof. Dra Nowickiego w Zoologii obrazowéj dla klas wyższych szkół średnich, podane, a zupełnie, jak mnie autor uwiadomił, od wykazu Prof. Wajgla niezależne. Przy piérwszym znajduje się kilka miejscowości wymienionych; drugie obejmuje gatunki bez podania ich rozmieszczenia — oba w właściwych uwidocznione są miejscach.

Obecny spis obejmuje wszystkie gatunki, jakie w ciągu cztéroletniego (1878 — 1882) badania ciekawéj téj członkonogów gromady udało mi się zebrać. Poszukiwania moje zrazu ograniczyłem do najbliższych Krakowa okolic, zwolna rozszérzając je na Wielkie Księstwo Krakowskie i przyległe powiaty Galicyi zachodniéj, w ostatnich dwóch latach i na podgórską okolicę. Zachęcony rezultatem poszukiwań nad fauną tatrzańskich wijów w r. 1881, przedsięwziąłem w 1882 drugą wycieczkę w owe strony. Dla panującéj ciągłéj w lecie niepogody, ograniczyłem się po większéj części do pasu leśnego (regli) Tatr środkowych i zachodnich, szczególniéj na południowych zboczach. Do wykazu tedy zebranych w 1881 r. gatunków, przybywa 9 gatunków

[1]) Zob. str. (85)—(90).

i odmian, które w ciągu niniejszéj pracy oznaczone są gwiazdką. Niniejszy wykaz obejmuje 60 gatunków i odmian, z których za wyłącznie górskie na mocy dotychczasowych mych spostrzeżeń uważać mogę: *Henicops fulvicornis, Geophilus proximus, Geoph. proximus var. minor, Geophilus acuminatus, Blaniulus guttulatus, Craspedosoma flavescens, C. carpaticum, Polydesmus denticulatus, P. tatranus, Brachydesmus superus, Cryptops hortensis.* Z obecnie podanych dotychczas w Tatrach nie znalazłem, a więc na razie za nizinowe uważam: *Lithobius pelidnus, Lith. crassipes, L. agilis, Schendyla nemorensis, Julus unilineatus, nemorensis, luscus, Isobates semisulcatus, Blaniulus venustus, Craspedosoma fasciatum, Brachidesmus subterraneus, Glomeris marginata, tetrasticha.*—Przy każdym gatunku podane są miejscowości według nazw na mapie Generalnego Sztabu austryjackiego zamieszczonych. Z porównania dotychczas poznanych krajowych gatunków wijów z wykazami innych prowincyj, wcale pokaźne znajdziemy stanowisko dla wijów galicyjskich. W Czechach znaleziono 34 gatunków z obu zboczów gór olbrzymich (Riesengebirge) zaledwo 6, a już pomiędzy Chilopodami austryjackiemi niemal $^1/_3$ krajowe gatunki zajmują.

Badania moje dotychczasowe, prócz znacznych kosztów, jakie za sobą pociągły, miały do walczenia z trzema trudnościami, których częściowe usunięcie obecne ogłoszenie ich mi umożebniło. A więc z brakiem odnośnéj literatury, rozrzuconéj po rozlicznych wydawnictwach i czasopismach, któremu to brakowi w najniezbędniejszych rzeczach przy uprzejméj pomocy Panów: Dra Wisłockiego, Kustosza Biblijoteki Jagiellońskiéj i Prof. Dra A. Frica, Profesora zoologii w Uniwersytecie Praskim zapobiegłem.

Profesorowi Dr. J. Łazarskiemu zawdzięczam użycie niektórych nieodzownie mi potrzebnych a mniéj przystępnych narzędzi, które z Zakładu farmakognostycznego Uniw. Jagiellońskiego użyczyć mi był łaskaw. Wreszcie brak mi się uczuć dawał okazów, celem porównania przy niewystarczających opisach, jak niemniéj potrzeba zweryfikowania wątpliwych oznaczeń, czego z całą gotowością i bezinteresownością specyjalista Prof. Dr. R. Latzel w Wiedniu podjąć się raczył. Nadto okazy celem porównania nadesłali mi PP. Prof. Fr Rosicky z Pragi i Prof. Dr. F. Plateau z Gandawy.

Wszystkim tym Panom za łaskawą pomoc na tém miejscu składam słowa serdecznéj podzięki.

Okazy z okolic Rabki zebrał na wiosnę r. 1882 p. Adam Ulanowski student IIgo roku medycyny, zkąd również w końcu Sierpnia okazy sam zebrałem. W końcu nadmieniam, iż do oznaczenia niniejszego materyjału używałem następujących dzieł:

L. Koch: *Die Myriopoden* T. I, II. Halle 1863.

L. Koch: *Die Myriopoden. Gattung Lithobius.* Regensburg 1864.

A. Menge: *Myriopoden der Umgebung* von Danzig 1851.

Dr. Fickert: *Myriopoden u. Araneiden vom Kamme d. Riesengebirges* 1875. Breslau.

Dr. R. Latzel: *Die Myriopoden der öster.-ungar. Monarchie* Wien 1881.
Fr. Rosicky: *Stonożky zemé ceské.* 1876 Praha.
Dr. E. Haase: *Die Chilopoden Schlesiens.* Breslau 1880.
Dr. Heller: *Beiträge zur österr. Grottenfauna.* Wien 1858.
W układzie trzymałem się wymienionego dzieła Dra Latzla.

Pisałem w Grudniu 1882.

1. Chilopoda. Latreille.

I. Fam. Lithobiidae. Newport.

1. *Lithobius forficatus* Linn. Według dotychczasowych moich spostrzeżeń, gatunek ten pospolity tak w równinach jak w Tatrach, gdzie aż do wysokości 2000 M. n. p m znaleść go jeszcze można. — Wymieniony z okolic Krakowa i Lwowa przez Prof Wajgla [1]), do krajowych a zarazem i tatrzańskich gatunków wliczony został przez Prof. Dra Nowickiego [2]) Według Rosickego [3]) jest on pospolity w całych Czechach, według Fickerta [4]) również na obu zboczach gór olbrzymich (Riesengebirge); przebywa tak w lasach jak i miejscach otwartych, niekiedy wśród pól pod bryłami ziemi, nigdzie nierzadki. Dotychczas znalazłem go w następujących miejscowościach: w W. Ks krakowskiém: Ogród botaniczny krakowski. Sikornik, Bielany, Panieńskie Skały, Zabierzów, Bolechowice, Karniowice, Kobylany, Mników, Frywald, Krzeszowice, Dubie, Czerna, Rudno, Wola Filipowska, Przeginia, Czernichów, Alwernia, Lipowiec, Brodły, Poręba, Mętków, Chełmek; w Galicyi zachodniéj: Krzemionki przy Podgórzu, Pychowice, Kostrze, Tyniec, Zebrzydowice, Kalwarya, Krzyszkowice, Stanisławice, Kolanów, Kopaniny Rabka, Słone, Ponice, Luboń, Rogoźnik, Szaflary. Z Tatr prócz wymienionych już miejscowości znalazłem go w 1882 r. w Chochołowskiej dolinie, Koprowéj, Rycerowém, Zawracie, Walentkowéj, Zaworach Mięguszowieckiéj dolinie, przy Żabich stawkach Mięguszowieckich, Krzyżnem polskiém i liptowskiém, Popradzkim stawie, Szczyrbskiém jeziorze, w Kolbachu, Polskim Grzebieniu, Pańszczycy, Kopieńcu, Żółtéj Turni, Kozim Wirchu.

---

[1]) Spraw. Kom. fiz. Tom II. str. 155.
[2]) Spraw. Kom. fiz. i. t. Zapis i z fauny tatrzańskiéj przez Prof Dra M. Nowickiego str. 205, Dr. Nowicki Zoologia obrazowa dla klas wyższych i t. d. str. 1?8.
[3]) Rosicky: Stonożky zemé ceské str. 14. Praha 1876.
[4]) Fickert: *Myriopoden und Araneiden vom Kamme des Riesengebirges.* Breslau 1875. pag 7.

2. *) *Lithobius piceus* L. Koch. Gatunek ten przybywa do fauny tatrzańskiéj, gdzie znachodziłem go w Żółtéj Turni ponad kosodrzewiną, przy Czerwonym Stawie pod Pańszczycą, na Krywaniu, Podupłazkach. W okolicach Krakowa znachodziłem go na Bielanach, w Czernichowie, Wołowicach, Krzeszowicach, Tenczynie, Czernéj, Bolechowicach, w Galicyi zachodniéj, w Rabce i Luboniu.

3. *Lithobius nigrifrons* Latzel et Haase. Gatunek ten zdaje się być mieszkańcem Podhala, posiadam go w kilku okazach z Lubonia w Galicyi zachodniéj; w Tatrach bynajmniéj do rzadkości nie należy, gdzie prócz miejscowości wymienionych w mym Wykazie, znalazłem go w 1882 r. na szczycie Krywania, pod Mnichem, Żółtéj Turni, Kopieńcu, przy Toporowych stawkach, Pańszczycy, Kozim Wierchu, Goryczkowéj, Polskim Grzebieniu, Wadze, przy Czarnym stawie nad Morskiém Okiem.

4. *Lithobius cyrtopus* Latzel Z nizin posiadam go z Mnikowa, Lipowca, Wołowic, W. Ks. krakowskiego, daléj z Krzemionek i Krzyszkowic pod Wieliczką; z Tatr: z nad Toporowych stawów, Małego Regla, Jaworzynki, Dolinki „ku Dziurze", z Kapieńca.

5. *Lithobius pelidnus* Haase. Dwa okazy z wąwozu Bolechowskiego w W. Ks. krakowskiém.

6. *Lithobius mutabilis* L. Koch. = *Lith. communis*=*Lith. variegatus* przez Prof. Weigla z okolic Krakowa, przez Prof. Dra Nowickiego ogólnie do krajowéj wliczony fauny; równie pospolity jak *Lithobius forficatus* żyje nawet w wyższych niż tamten okolicach Tatr. Znachodzilem go prawie w tych samych co owego okolicach, których tu z tego powodu nie wymieniam.

7. *Lithobius mutabilis var. sudeticus* Latzel et Haase. Znachodzi się w równinach tak często i, o ile to dotychczas poznałem, w tych samych co gatunek typowy okolicach. W Tatrach przy stawie Szczyrbskim i Popradzkim, okazy zebrane odznaczają się znacznie ciemniejszą od nizinowych barwą.

8. *) *Lithobius lapidicola* Meinert. Okazy tego gatunku zebrałem w 1882 w górnéj części doliny Olczysko i przy Toporowym stawku w Tatrach. Z nizin posiadam go w nielicznych okazach z wąwozu Kobylańskiego pod Krakowem. W dolinie Ojcowskiéj nierzadki.

9. *Lithobius erythrocephalus* C. Koch. Zbiérałem go w Tatrach w krainie kosodrzewu na Krywaniu, Hrubym Wierchu, Nekcyrce, Kopieńcu, przełęczy Goryczkowéj, Krzyżném, Pośredniéj Turni, Świstówce, Pańszczycy. W nizinach, prócz miejscowości podanych w wykazie, znajdowałem go w Krzeszowicach, Dubiu, Bolechowicach, Kolanowie, Luboniu, Kalwaryi.

10 *Lithobius muticus* C. Koch. W roku bieżącym (1882) zbiérałem go w kilku okazach przy Toporowych stawkach, Goryczkowéj hali, Szczyrbskiém jeziorze, na Krzyżnem liptowskiém, Rycyrowém, Krywaniu. W nizinach zaś na Sikorniku pod Krakowem, w Wołowicach, Stanisławicach, Kalwaryi, Lipowcu, Chełmku.

11. *Lithobius crassipes* L. Koch. Nieliczne okazy posiadam z Chełmka i Mętkowa, dwa z Krzemionek i Tyńca pod Krakowem.

12. *Lithobius curtipes* C. Koch. Nieliczne okazy posiadam z Krzyżnego polskiego i liptowskiego, z krainy kosodrzewu nad Morskiém Okiem; dalėj z Zabierzowa, Mnikowa, Rudna, Rudawy, Dubia w W. Ks. Krakowskiém.

13. *Lithobius microps* Meinert. Okazy mego zbioru pochodzą z Goryczkowėj hali i przełęczy, z Kolbachu, z nad stawków Toporowych; dalėj z Sikornika, Brodły, Przegini, Nowėj wsi, Ogrodu botanicznego krakowskiego, z Kalwaryi, Stanisławic, Wołowic, Kopalin.

14. *Lithobius agilis* C. Koch. Nieliczne okazy posiadam z Ogrodu botanicznego w Krakowie, kilka zaś z doliny Sąspowskiėj i Piaskowėj skały w Królestwie Polskiém.

15. *Henicops fulvicornis* Meinert. O ile dotychczas poznać mogłem, trzyma się gatunek ten miejsc górzystych ocienionych, wszędzie nader rzadki. Kilka okazów posiadam z Kolbachu, Dolinki „ku Dziurze“ w Tatrach, jeden okaz z Lubonia, jeden z Słonego przy Rabce.

Rodzina Drewniaków (*Lithobiidae*) według dotychczasowych badań reprezentowaną jest w Monarchii Austro-węgierskiėj przez 40 gatunków. Około $^1/_8$ z tejże liczby udało się dotychczas w kraju naszym odszukać.

II. Fam. Scolopendridae. Newport.

16. *Cryptops hortensis* Leach. Jedyny to, jak się zdaje, rodziny tėj reprezentant. Przebywa w miejscach wzniesionych wyżėj nad p. m. sięga do 2000 m. swém rozmieszczeniem, szczególniėj w starych lasach, pod mchem głazy i korzenie drzew obrastającym; nigdzie nie jest pospolitym i to częściėj jeszcze znaleść go można w Tatrach niż w równinach, zkąd go tylko z Zebrzydowic, Lubonia i Rabki posiadam. Z Tatr zaś z polany Filipki, z nad Toporowych Stawów, z Dolinki „ku Dziurze“, z dolinki Chochołowskiėj, z Nekcyrki, z nad Stawu Popradzkiego i Szczyrbskiego, z Felki i z Kolbachu, z doliny Białėj Wody i Podupłazków kilkanaście okazów posiadam.

III. Fam. Geophilidae. Leach.

Z rodziny tėj znajduję między wymiénionémi przez Prof. Dra Nowickiego [1]) jako krajowy: *Mecistocephalus carniolensis* C. Koch. Gatunek ten, według zapisków Prof. Dra Latzla, znajdowano dotychczas tylko w południowych okolicach Monarchii, w Pobrzeżu, Krainie, Dalmacyi i w Tyrolu południowym. Prof. Dr. Nowicki gatunek ten dostał z Podola galicyjskiego. Oznaczony został przez L. Kocha,

---

[1]) Zoologija obrazowa dla klas wyższych etc. Prof. Dra Nowickiego str. 128.

o prawdziwości oznaczenia nie ma zatém co wątpić. Pozostaje do zanotowania fakt ciekawy znalezienia gatunku tego w kraju naszym. Sam gatunku tego nie zebrałem nigdy, ani nie miałem sposobności widzieć okazu.

17. *Geophilus flavidus* C. Koch = *Clinopodes flavida* = *Geophilus electricus* Rosicky. Do fauny krajowéj przez Prof. Nowickiego wliczony. Nader rzadki w Tatrach, gdzie mimo bardzo pilnego poszukiwania dwa okazy z nad Szczyrbskiego stawu znalazłem. Z nizin prócz miejscowości w „wykazie" podanych, znajdowałem go w lesie przy Brodłach (pow. Chrzanowski), w Lipowcu, Chełmku, Zabierzowie, Bolechowicach, Bielanach, Panieńskich Skałach. Wśród kup ziemi po ogrodach, szczególniéj warzywnych Łobzowa i Czarnéj Wsi pod Krakowem, nierzadki. Z tego, co Rosicki [1]) o nim mówi, trzyma się podobnie jak u nas i w Czechach więcéj nizin. Trzymając niekiedy po kilka okazów w niewoli, przekonać się mogłem o wielkiéj jego drapieżności i żarłoczności, w któréj, chociaż ślepy, najsilniejszemu z *Chilopodów* krajowych *Lith. forficatus* nie ustępował.

18. *Geophilus longicornis* Leach. Podany przez Prof. Dra Nowickiego z Tatr, przez Prof. Weigla również, znachodzi się tamże szczególniéj na południowych zboczach, nigdzie jednak pospolitym nie jest i gdzie go następny gatunek zastępuje. W Tatrach zbiérałem go przy Nowym Szmeksie, Krzyżnem liptowskiém, Szczyrbskim i Popradzkim Stawie, Kolbachu, Felce, Rycyrowém, Krywaniu, Koprowéj dolinie.— W równinach znacznie pospolitszy jak w Czernichowie, Brodłach, Lipowcu, Płazach, Tenczynie, Rudnie, Mnikowie, Zabierzowie, Dubiu, Bielanach, Sikorniku, Mogile, w W. X. Krakowskiém: w Krzyszkowicach, Stanisławicach, Kopalinach, w Zebrzydowicach, Ponicach w Galicyi zachodniéj. Gatunek ten w miesiącach wiosennych pospolitszy niż latem lub jesienią; w tym czasie żyje bezpośrednio pod mchem lub kamieniami, podczas gdy w czasie posuchy zakopuje się w próchnicę niekiedy do dwustopowéj głębokości.

19. *Geophilus longicornis var. austriacus* Latzel. Odmiana ta właściwa Czechom, Morawom i Szlązkowi; w kraju naszym znacznie pospolitsza w górach, gdzie typową formę zupełnie zastępować się zdaje; łatwa do odróżnienia po mniejszéj ilości nóg w obu rodzajach płci.— Z Tatr posiadam go z Chocholowskiéj doliny, Krywania, Nekcyrki, Kolbachu, Białéj Wody, Łyséj polany, Filipki, Pańszczycy, Waksmundzkich rówienek i polany; Małego Regla, Toporowych Stawów, Strążysk, Sarniéj Skały. Również z Rabki, Lubonia, Bielan, Tyńca, Chełmku.

20. *Geophilus proximus* C. Koch. Nie znalazłem go dotychczas w równinach, a w r. 1882 znalazłem go tylko w krainie kosodrzewu przy Morskiém Oku.

---

[1]) Rosicky l. c. str. 20.

21. *) *Geophilus proximus var. minor* Latzel. Odmianę tę oddzielił Prof. Dr. Latzel na podstawie przysłanych mu przezemnie okazów, dla mniejszéj liczby nóg i członków ciała. Znalazłem ją przy Toporowych Stawach, Małym Reglu, Krywaniu, Nekcyrce; z nizin zebrałem kilka okazów w Kalwaryi. Okaz zebrany w Małym Reglu był samicą w towarzystwie 15 młodych niewyrosłych *Pullus*.

22. *Geophilus ferrugineus* C. Koch. Z Krakowa przez Prof. Wajgla, z Galicyi ogólnie przez Prof. Nowickiego wspomniany. Znachodziłem go na Krzemionkach, w Pychowicach, Kostrzu, Tyńcu, Czernichowie, w Tatrach na Zaworach i w dolinie „ku Dziurze.“ Nigdzie nie jest pospolitym.

23. *Geophilus linearis* C. Koch. W „poprzednim mym wykazie wijów tatrzańskich str. (88) nr. 17 przez omyłkę jako *proximus* podany, zdaje się być formą nizinową. Z Tatr posiadam z roku 1882 jeden okaz z Felki, z nizin zaś z Bielan, Lipowca, Krzyszkowic i ogrodu botanicznego krakowskiego.

24. *Schendyla nemorensis* C. Koch. Gatunek ten nader rzadki, a to głównie z tego powodu, iż w czas na wiosnę, niekiedy jeszcze w Marcu, wychodzi z głębi ziemi i samice jaja noszą w drugiéj połowie Marca, a więc w czasie mniéj sposobnym do wycieczek. Okazy jakie posiadam, prócz okazu w „poprzednim mym wykazie“ wspomnianego, wszystkie pochodzą z równin; gdzie więcéj miałem sposobności w pierwszych miesiącach roku robić poszukiwania, jako to: z Sikornika, Bibic, Krzemionek, Tyńca, Botanicznego ogrodu krakowskiego, z Czernichowa, Zabierzowa, Bolechowic, Krzyszkowic. Z tegoż samego powodu wszyscy reprezentanci rodziny *Geophilidów* w lecie a więc w czasie, w którym najwięcéj ma się sposobności do robienia myriopodologicznych wycieczek, wcale pospolitością nie są i niekiedy trzeba dobrze głazy i mchy wrosłe w ziemię odwracać, aby tu i ówdzie okaz jakiś znaleść.

25. *Scolioplanes crassipes* C. Koch. Przez Prof. Nowickiego wliczony do fauny krajowéj p. n. *Geophilus crassipes*; również przez Prof. Wajgla z Czarnohory i Krakowa wspomniany zdaje się być jedyną rozpowszechnioną nizinową formą z pomiędzy *Scolioplanesów*. Znajdywałem go w 1883 r. w Małym Reglu, Kopieńcu, Pańszczycy; daléj mam go z Rabki, Łubonia, Kalwaryi, Kopalin, Bolechowic i Dubia.

26. *Scolioplanes acuminatus* Leach. Przez Prof. Wajgla z Czarnohory wymieniony, wliczony do fauny krajowéj; nigdzie dotychczas nie spotkałem się z nim w nizinach, najniżéj w Rabce i Ponicach. W Tatrach spotkałem go w Nekcyrce, Filipce, Krywaniu (kraina kosodrz.), Krzyżnem liptowskiém, Małym Reglu, Felce, przy Popradzkim Stawie, w Jaworzynce, Strążyskach, nad Morskiém Okiem, Waksmundzkiéj polanie, Pańszczycy.

27. *Scolioplanes pusillus* Selivanoff. W roku 1882 znalazłem go w Pańszczycy i Krzyżnem liptowskiém. Jedyny z nizin okaz pochodzi z Tyńca pod Krakowem.

II. **Symphyla**. Ryder.

IV. **Scolopendrellidae**. Gervais.

28. *Scolopendrella pilosula* Latzel. W Tatrach Jaworzynka, w równinach Bolechowice, Luboń, Kalwaryja.

29. *) *Scolopendrella immaculata* Newport. Prócz wyż wymiénionego znachodzi się i ten gatunek w Tatrach; dość rozpowszechniony, nawet od owego pospolitszy. Zbiérałem go w krainie limby nad Morskiém Okiem, przy Popradzkim Stawie, Krzyżnem liptowskiém, Kolbachu, Krywaniu, Szczyrbskiém jeziorze, Dolince „ku Dziurze", Miętusiéj, Jaworzynce i Chochołowskiéj. W równinach zaś w Czernichowie, Brodłach, Rudnie, Chełmku, Tenczynie, Dubiu, Zabierzowie, Tyńcu, Krzemionkach, Stanisławicach, Kopalinach i Zebrzydowicach.

III. **Diplopoda**. Blainville.

III. *a*) **Colobognatha**. Brandt.

V. Fam. **Polyzonidae**. Brandt.

30. *Polyzonium Germanicum* Brandt. Posiadam go z Pańszczycy, Toporowych Stawków, Małego Regla, Kopieńca, Chochołowskiéj, Miętusiéj, Małéj Łąki, Nekcyrki, Staroleśnéj doliny, z nad Stawu Popradzkiego, Szczyrbskiego jeziora, Filipki, Łyséj polany, Rogożnika, Szaflar. Daléj z Bielan, Zabierzowa, Krzeszowic, Dubia, Rudna, Mnikowa, Brodły, Mętkowa, Lipowca, Russocic, Zebrzydowic, Kalwaryi, Rabki, Lubonia, Kopalin, Tyńca. Do fauny krajowéj przez Prof. Dra Nowickiego wliczony.

III. *b*) **Chilognatha**. Latreille.

VI. Fam. **Julidae**. Linn.

31. *Julus sabulosus* Fabr. Przez Prof. Dra Nowickiego wliczony do fauny krajowéj. Przez niego z Tatr i okolic Rzeszowa [1]) wymiéniony, przez Prof. Wajgla zaś z Czarnohory, Lwowa i Krakowa podany, znajduje się w lasach szczególniéj liściastych, nigdzie jednak obficie i tu jak od lat 3ch uważać mogłem, bierze nad nim zwolna przewagę gatunek następny. Z Tatr w roku 1882 zebrałem 3 okazy w Kolbachu,

---

[1]) Nowicki: Zapiski fauniczne Spraw. Kom. fiz. Tom IV.

jeden w Żółtéj Turni W równinach zbiérałem go: na Bielanach, Zabierzowie, Bolechowicach, Dubiu, Czernichowie, Lipowcu, Chełmku, Kopalinach, Krzyszkowicach, Rabce, Luboniu, Pomcach, Kalwaryi, Zebrzydowicach, Stanisławicach.

32. *Julus fallax* Meinert. Najpospolitszy z krocionogów tatrzańskich i nizinowych; unika miejsc otwartych, zresztą chcąc wymienić miejscowości zkąd okazy posiadam, musiałbym prawie wszystkie dotychczas przywiedzione powtórzyć, co zdaje mi się zbytecznem. Najobficiéj zbiérałem go przy Rabce i Luboniu, zkąd mi paręset egzemplarzy kol. Ulanowski przywiózł. W drugiéj połowie Września staje się rzadkim; młode znachodziłem pod śniegiem, nawet w piérwszych dniach Marca.

33. *Julus foetidus* C. Koch. Równie pospolity jak poprzedni, tak w Tatrach jak w równinach, zkąd go z okolic Krakowa, Lwowa oraz gór Stryjskich Prof. Weigel wymienił a Prof. Dr. Nowicki do fauny krajowéj wliczył. Obficie zbiérałem go na Krywaniu i przy Szczyrbskim jeziorze w Tatrach. w Luboniu, Mętkowie. Z Kopalin posiadam dwa okazy bardzo wielkie, barwy prawie białéj z czarnemi obwódkami połowom pierścieni odpowiadającemi, zresztą charakterem swym anatomicznym bynajmniéj od brunatno - czarnéj formy typowéj nieróżniące się.

34. *Julus luridus* C. Koch. Znacznie pospolitszy w równinach niż w Tatrach, gdzie go w 1882 r. przy Szczyrbskiém jeziorze znalazłem. Na galicyjskiéj stronie Tatr zdaje się go brakować. Zbiérałem go w Rabce, Luboniu, Kalwaryi, Kopalinach, Lipowcu, Brodłach, Czernichowie, Mogile, Krzyszkowicach.

35. *Julus fasciatus* C. Koch. Rzadki w kraju naszym. Jeden okaz z Pańszczycy, dwa z Rogoźnika pod Nowym Targiem, daléj z Mnikowa, Brodeł, Chełmka, Kopalin.

36. *Julus unilineatus* C. Koch. W Czechach według Rosickego [1]) pospolity; u nas rzadki, zaledwo dwa okazy posiadam, z tych jeden z Mętkowa jeden z Zebrzydowic.

37. *Julus nemorensis* C. Koch. Jeden okaz z Kalwaryi.

38. *Julus punctatus* C. Koch. Nader rozpowszechniony w Galicyi zachodniéj; są miejsca, jak Toporowe Stawki, Mały Regel w Tatrach, Czernichów, Lipowiec, Kalwaryja, gdzie go na małéj przestrzeni do kilkudziesięciu okazów pod mchem znachodziłem. Zbiérałem go daléj na Krywaniu, Kopieńcu, Nekcyrce, Kolbachu, Nowym Szmeksie, Sikorniku, Bolechowicach, Bibicach pod Krakowem, Stanisławicach, Luboniu, Dobczycach w Galicyi. Okazy gatunku tego nader rzadko znaleść można pod kamieniami; zawsze pod mchem, wielkiemi płatami okrywającym głazy.

---

[1]) Rosicky l. c. str. 26.

39. *Julus luscus* Meinert. Gatunek ten w kilku okazach zebrałem pod mchem, pnie drzew w lesie Mętkowskim okrywającym.

40. *Isobates semisulcatus* Menge. Jeden jedyny rzadkiego tego gatunku egzemplarz zebrałem w lesie przy Kopalinach w powiecie Bocheńskim. Gatunek ten tak w Czechach jak całéj Monarchii rzadko występuje. Zdaje się być pospolitszym w północno-wschodniéj Europie, gdzie go Menge w okolicach Gdańska odkrył. Jeden okaz przywiózł mi kol. Ulanowski z Inflant polskich w lecie r. 1882. Bliższych wiadomości o pojawach jego w tych ostatnich okolicach nie mam.

VII. Fam. Blaniulidae. Fabricius.

41. *Blaniulus guttulatus* Fabr. Prócz okazu w 1881 r. z Tatr zebranego, mam jeszcze jeden okaz z Krywania w 1882 zebrany. Z Galicyi zachodniéj nie posiadam dotychczas okazów.

42. *Blaniulus venustus* Meinert. Gatunek ten żyje pod zgniłémi liśćmi, w kupach ziemi po ogrodach i lasach, niekiedy w głębokości aż do 3 stóp, nader mały w rozmiarach, powolny w ruchach; znaleść go można i w zimie wśród dość silnych nawet mrozów, gdy ziemia na kilka cali jest zamarzłą, żywego, skulonego w wyrobionéj ruchem ciała swego jamce. Zbiérałem go w Botanicznym ogrodzie krakowskim, Stanisławicach, Zabierzowie, Przegini, Kalwaryi, Zebrzydowicach, w każdéj z tych miejscowości w znacznéj liczbie egzemplarzy.

VIII. Fam. Craspedosomidae. Leach.

43. *Craspedosoma fasciatum* Latzel. Dwa okazy posiadam z lasu przy Czernichowie w W. Ks. Krakowskiém.

44. *Craspedosoma fasciatum var. punctulatum* Latzel. Jeden ale nadzwyczaj wielki okaz posiadam z Kopalin w powiecie Bocheńskim. Zebrałem go już w Październiku. W ogóle przekonałem się na nizinowych reprezentantach tejże rodziny, iż o wiele pospolitsze są w miesiącach jesiennych niż w letnich lub wiosennych.

45. *) *Craspedosoma flavescens* Latzel. Przybywa do fauny tatrzańskich krocionogów. Zebrałem go w jednym okazie w lesie nad Psią trawką położonym a do Pańszczycy należącym, drugi okaz na Krzyżnem przy schronisku. Gatunek ten równie jak i następny bardzo rozpowszechniony w Czechach oraz Austryi wyższéj i niższéj zdaje się być rzadki w naszych stronach.

46. *) *Craspedosoma terreum* Latzel. Jeden okaz posiadam z Krywania, drugi mojego zbioru pochodzi z Mętkowa w W. Ks. Krakowskiém.

47. *Craspedosoma carpaticum* = *Megalosoma carpaticum* Latzel. Pod tém drugiém nazwiskiem wymieniony w moim wykazie, znachodzi się nietylko w Tatrach, lecz znajdowałem go jeszcze w Rabce, Ponicach, Luboniu. dalèj we wsi Zakopane przy potoku z doliny Strążysk idącym, na hali i przełęczy Goryczkowéj, Nekcyrce, Kolbachu, Po-

pradzkim Stawie, Pańszczycy, Psiéj trawce, Toporowych Stawkach, Krzyżnem liptowskiém, w Tomanowéj, Zaworach, Świnnicy, Walentkowéj, Hińczowych Stawach, dolinie Mięguszowieckiéj, dolinie Białéj Wody, Rostoce, Kobyle, Filipce, Łysé̇j polanie, Jaworzynie Rusinowéj, Poroninie. Cichem, Rogoźniku, Szaflarach, Czarnym Dunajcu, Chochołowskiéj dolinie, Witowie.

IX. Polydesmidae.

48. *Polydesmus complanatus* autorum. Podany przez Prof. WAJGLA ze Lwowa, Krakowa i Czarnohory, z Galicyi ogólnie przez Prof Dra NOWICKIEGO wspomniany; w okolicach dotychczas przezemnie badanych wcale do rzadkości nie należy. W lasach liściastych pospolity pod gnijącémi liśćmi, w iglastych we mchu i pod korą gnijących pni. Do wymiénionych już w wykazie miejscowości z Tatr przybywają: Toporowe Stawki, hala Goryczkowa, Pańszczyca. Psia trawka, Zakopane, Dolinka „ku Dziurze“, dolina Chochołowska, Miętusia, Mała Łąka, Strążyska, Jaworzynka, Szczyrbskie jezioro, Popradzki Staw, Osterwa, Felka, Kolbach, dolina Białéj Wody. Z nizin obfity na Luboniu, w Rabce, Ponicach, Kalwaryi, Zebrzydowicach, Tyńcu, Mogilanach, przy Myślenicach, Kopalinach, Dobczycach, Stanisławicach, Krzyszkowicach, Mogile, Bibicach, Zabierzowie, Aleksandrowicach, Balicach, Mnikowie, Bielanach, Czernichowie, Brodłach, Lipowcu, Mętkowie, Chełmku, Krzeszowicach, Tenczynie.

49. *Polydesmus tatranus* Latzel. Nieliczne okazy z Krzyżnego polskiego i liptowskiego, Krywania, Koziego Wierchu, Polskiego Grzebienia, Pańszczycy, Rohaczów, Bobrowca, Orawic, wreszcie z Lubonia okaz jeden.

50. *) *Polydesmus denticulatus* C. Koch. Według Dra LATZLA pospolity na Węgrzech; u nas zdaje się być rzadkim, skoro jedyny okaz zebrałem w Kozim Wierchu.

51. *Strongylosoma pallipes* Olivier. Przez Prof. Dra NOWICKIEGO do fauny galicyjskiéj wliczony, znacznie pospolitszy w nizinach niż w górach, zkąd go w 1882 r. w dwóch okazach z Bobrowca zebrałem. W nizinach osobliwie po wilgotnych lasach pospolity. Najliczniéj zbiérałem go w Mętkowie, Lipowcu, Rudnie, Kopalinach, Stanisławicach, nie wymiéniając już dla krótkości innych, gdzie mniéj licznie występuje.

X. Brachydesmidae. Heller.

52. *) *Brachydesmus superus* Latzel. Jedyny okaz znalazłem na szczycie Rysów w 1882 r. Prof. Dr. LATZEL gatunek ten w zachodnich Węgrzech w okolicach Szemnic i Wiednia w dość znacznéj liczbie egzemplarzy znachodził.

53. *Brachydesmus subterraneus* Heller [1]). Mieszkaniec grot. Dotychczas tylko z grot Krainy i Moraw znany, znalazłem go w dwu egzemplarzach w grocie Imienia Prezesa Majera w Mnikowie pod Krakowem i według opisów Dra Hellera oznaczyłem. Prócz tych egzemplarzy w grocie zwanéj „Grotą Twardowskiego“ na Krzemionkach i w Królewskiéj grocie w Ojcowie, znalazłem okazy ciekawéj téj rodziny, których wygląd z znanémi dotychczas w wielu punktach się nie zgadza. Brak jednakowoż literatury odnośnéj stoi mi na przeszkodzie, abym krytyczne okazów tych oznaczenie przedsięwziąć mógł. Może być, iż przy pilném zwracaniu uwagi na faunę grot naszych przy poszukiwaniach archeologicznych, więcéj gatunków jaskiniowych wijów wykazaćby się dało.

XI Fam. Polyxenidae. Latreille.

54. *) *Polyxenus lagurus* De Geer. Przybywa do fauny tatrzańskiéj, zkąd jeden okaz z doliny Małéj Łąki posiadam. Prof. Kotula zebrał go również w jednym okazie z jednéj z dolinek tatrzańskich. Z nizin dotychczas go nie posiadam.

XII. Fam. Glomeridae. Latr.

55. *Glomeris marginata* Brandt. Wspomniana ogólnie z Galicyi przez Prof. Dra Nowickiego. Dwa okazy posiadam z Kalwaryi.

56. *Glomeris connexa* C. Koch. Kilka okazów z nad Szczyrbskiego Jeziora i Orawic; zresztą zbiérałem ją na Luboniu, przy Myślenicach, Dobczycach, Krzyszkowicach.

57. *Glomeris tetrasticha.* Brandt. Podobnie jak w Czechach należy do rzadkości u nas, gdzie ją mimo pilnego poszukiwania w jednym egzemplarzu z Lipowca posiadam i według okazu nadesłanego mi przez Prof. Rosickego z Pragi oznaczyłem. Skulice (*Glomeridae*) w ogólności częstym ulegają odmianom co do ubarwienia, tak, że trzeba koniecznie szukać cech anatomicznych innych prócz ubarwienia, chcąc dokładnie oznaczyć gatunek; młode zazwyczaj są jaskrawiéj ubarwione od starych, których barwy z lenieniem się zmieniają.

58. *Glomeris hexasticha* Brandt. Zbiérałem ją przy Toporowych Stawach, przy Popradzkim Stawie, Felce, Nekcyrce, Goryczkowéj, Chochołowskiéj dolinie. Pospolitsza w równinach, zkąd ją do krajowéj fauny Prof Dr. Nowicki wliczył z nadmiénieniem, iż w Tatrach i Pieninach pospolita, a Prof. Wajgel z Krakowa i Lwowa podał. Obfita w okolicach Rabki, w Kalwaryi, Tyńcu, Krzemionkach, Mogilanach, Zabierzowie i Lipowcu.

---

[1]) Dr. C. Heller *Beiträge zur österreichischen Grottenfauna. Aus dem Oktoberheft des Jahrg. 1857 der Sitzungsberichte der kais. Akad. der Wissensch. in Wien abgedruckt.* Bd. XXVI str. 318.

59. *Glomeris Mniszechii* Now. Zebrałem w znacznéj liczbie okazów pod korą w zrębach Małego Regla, w dolinie „ku Dziurze“ i dolinie Białego; w lasach Krywania, przy Arwie, Popradzie, Szmeksie, Kezmarku, oraz w samém Zakopanem. Również nie braknie jéj w Rabce, Luboniu, Krzyszkowicach. Kalwaryi, Alwerni, Porębie, Chełmku, Krzeszowicach, Mnikowie, Rudnie.

60. *Glomeris carpathica* Latzel. Pospolita w całych Tatrach, przeważnie na stronie południowéj gdzie wyżéj niż na północnych stokach sięga.—Z nizin posiadam ją z Lubonia Kalwaryi, Mogilan, Dobczyc, Kopalin, Czernichowa, Russocic, Przegini, Karniowic i Bolechowic [1]).

[1]) Podanéj przez Prof. Dra Nowickiego z Tatr: *Glomeris albocincta* Koch. mimo pilnych poszukiwań nie odnalazłem, może być, że jest to jedna z odmian, jakiéj co do barwy *G carpathica* lub *hexasticha* ulegają. Okazu *Glomeris albocincta* Koch. nie zdarzyło mi się dotychczas nigdy widzieć, aby módz w téj kwestyi coś stanowczego powiedzieć.